

خیلواکی

استقلال

www.esteqaal.net

یکشنبه ۲۰ جولای ۲۰۲۵

از منابع دیگر

افغانستان: جنایتکاران جنگی را به محاکمه بسپارید

محکمه اختصاصی برای فجایع گذشته ضرورت است

سازمان نظارت بر حقوق بشر در گزارش جدیدی که امروز هفتم جولای ۲۰۰۵ به نشر رسانید گفت که عده زیادی از مقامات بلند پایه و مشاورین کنونی دولت افغانستان متهم به تخطی های عمده حقوق بشرو جنایات جنگی اند.

"دستان خون آلود: فجایع گذشته در محاکمه و میراث بعدالهی افغانستان"

عنوان گزارش ۱۳۳ صفحه ای سازمان نظارت بر حقوق بشر است که بر اساس تحقیق گسترده دوساله و مصاحبه بایبشتر از ۱۵۰ نفر شاهدان عینی و بازماندگان حوادث، مقامات دولتی و جنگجویان تدوین شده است. گزارش به شرح جنایات جنگی و تخطی های حقوق بشر بویژه (بخصوص) در یکی از سالیان خونین جنگهای داخلی افغانستان در سال ۱۳۷۱ خورشیدی (مطابق با مارس "مارچ" ۱۹۹۲ الی مارس ۱۹۹۳ میلادی) یعنی بلافاصله بعد از سقوط دولت نجیب الله که مورد حمایت اتحاد شوروی وقت بود می پردازد.

سازمان نظارت بر حقوق بشر افزود عده ای از جنایتکاران در قید حیات نیستند و عده ای نیز در خفا بسر می برند، اما شماری از رهبرانی که متهم به ارتکاب جنایات گذشته اند، فعلاً از جمله مسئولین بلند پایه در وزارت دفاع و وزارت داخله دولت افغانستان اند و یاهم منحنی مشاورین رئیس جمهور کرزی ایفاء وظیفه می نمایند. عده دیگری از آنان برای احراز کرسی های پارلمانی و یا شوراهای ولایتی که برای ماه سپتامبر ۲۰۰۵ برنامه ریزی شده است خود را نامزد کرده اند.

براد آدامس، مدیر بخش آسیایی سازمان نظارت بر حقوق بشر گفت " این گزارش صرفاً یک درس تاریخی نیست. فجایع صورت گرفته از جمله شنیعترین وقایع در تاریخ افغانستان است، بالینحال بسیاری از جنایتکاران گرداننده قدرت در دولت امروزه اند".

دوره ای که این گزارش به آن پرداخته است، مطابق با سال 1371 خورشیدی می شود و با جنگ های خشونتباری میان گروه های مجاهدین و دسته های رقیب دولت سابق بدنبال سقوط دولت وقت رقم خورده است. در آغاز آن سال شهر کابل آسیب چندانی از درگیرهای نظامی ندیده بود، اما با تشدید جنگها یک ساحه کامل شهر به ویرانه تبدیل شد، ده ها هزار غیرنظامی کشته و یا مجروح شدند، و حداقل نیم ملیون نفری خانمان شدند.

گروه های نظامی رقیب در نتیجه راکت باران و بمباردمان مناطق غیر نظامی، آدم ربایی و کشتار غیرنظامیان و غارت و چور و چپاول شهروندان مرتکب تخطی های گسترده حقوق بشر و قوانین جنگی شدند. گزارش نشان می دهد که تخطی های این دوره نتیجه اجتناب ناپذیر جنگها و اشتباهات نبوده است، بلکه بیشتر نتیجه اعمال غیرقانونی و چشم پوشی عمده رهبران و فرماندهان گروه ها بوده است. گزارش تذکرمی دهد امکان اثبات جرم علیه بسیاری از فرماندهان بخاطر فعالیتهای شان در این دوره وجود دارد.

سازمان نظارت بر حقوق بشر از دولت افغانستان و جامعه بین المللی خواست که با تاسیس یک محکمه اختصاصی از تلاش هائی که جهت محاکمه جنایتکاران گذشته بعمل می آید، حمایت کنند. آدمس اظهار داشت: " اگر عاملین جنایات گذشته مجازات نشوند، احتمال زیاد می رود که مرتکب جنایات دیگری شوند و برای رسیدن به مقاصد شان دست به خشونت بزنند. آنان یک تهدید دائمی برای آینده افغانستان محسوب می شوند".

سازمان نظارت بر حقوق بشر همچنان پیشنهاد داد که برای حفظ استقلال و تضمین معیارات بین المللی محاکمات عادلانه، محکمه اختصاصی از قضات بین المللی و افغان تشکیل شود طوریکه اکثریت اعضای آن را قضات بین المللی تشکیل دهد و دادستان (خارنوال) بین المللی در رأس دفتر دادستانی (خارنوالی) آن قرار داشته باشد.

چنانچه اصلاحات قضایی شرط حتمی موفقیت هرنوع تلاش برای محاکمات جنایات گذشته است، سازمان نظارت بر حقوق بشر از دولت افغانستان خواست تا به تسریع تلاش های موجوده، به اصلاح سیستم قضایی افغانستان بپردازد و ازکوشش هائیکه برای تأسیس یک دستگاه قضایی مستقل بعمل می آید حمایت دوچندان نماید.

سازمان نظارت بر حقوق بشر همچنان از دولت خواست تا یک ساختاری را جهت بررسی و برکناری متهمین حقوق بشر از مقامات دولتی روی دست گیرد.

اکثریت افغانها و بویژه (بخصوص) ساکنان کابل خاطرات تلخی از جنگهای اوایل سال 1990 دارند. یک افغان چشمدید خود را از یکی از وقایع که مردم غیر نظامی توسط گروههای درگیر از فراز کوهی در مرکز کابل مورد هدف قرار گرفته بود چنین شرح داد: " آنها در سرهمین سرک فیر می کردند... هفده نفر کشته شد... خوب فهمیده می شد که آنها مردم عام است. خوب صحیح فهمیده می شد: سر شان چادری بود و بچه های خورد بودند که میدویدند".

یک نرس افغان که در متن گزارش نیز از او نقل قول شده است بشکل نمونه تأثیر جنگ های کوچه به کوچه را چنین توضیح داد: " وقتیکه آنها بجان هم می افتادند، صدها نفر زخمی می شد، هر دفعه همین قسم بود. شفاخانه پُر از زخمی ها می شد- پُر پُر. ما نمی توانستیم تمام زخمی هائی که آورده شده بود تداوی کنیم. مردم در بین دهلیزها می مردند".

سازمان نظارت بر حقوق بشر گفت بیشتر تاریخ 27 سال اخیر افغانستان با نقض قوانین حقوق بشر و تخطی های قوانین جنگی رقم خورده است. افغانستان برای 14 سال از سال 1978 الی 1992 از سلطه مستقیم شوروی ها (روس ها) آسیب فراوان دید. این دوره با فجایع هولناک مانند بمباردمان و نابودی کامل نواحی مسکونی، کشتن و شکنجه فرمانروایی کردند.

آدمس علاوه نمود: طالبان، مجاهدین و کمونیست ها که همه متهم به ارتکاب جنایات جنگی اند، تحت نام آشتی ملی کاملاً مصئون از مجازات بسر می برند. این مسئله خود پامالی آشکار حقوق قربانیان و دهن کجی به اجرای عدالت است".

گزارش سازمان نظارت بر حقوق بشر شماری زیادی از رهبران و فرماندهان گروهها را بخاطر نقشی که در جنایات گذشته داشته اند متهم می نماید. از جمله:

• **عبدالرب الرسول سیاف:** یک فرمانده افراطی اسلامی و رهبر گروه اتحاد اسلامی، که در بعضی موارد آقای کرزی با وی مشورت مینماید و از نفوذ و قدرت زیادی در دستگاه قضایی افغانستان برخوردار است و نیز نمایندگان زیادی در دستگاه دولتی امروزه دارد.

• **عبدالرشید دوستم:** رهبر جنبش ملی اسلامی که فعلاً دارای مقام بلند در وزارت دفاع می باشد و در چند ولایت سمت شمال افغانستان قدرت سیاسی را تحت اداره خود دارد.

• **محمد قسیم فهیم:** وزیر دفاع از سال 2001 الی 2004 و یکی از فرماندهان نظامی گروه جمعیت اسلامی و شورای نظار تحت رهبری برهان الدین ربانی و احمد شاه مسعود که در سال 2001 کشته شد.

• **کریم خلیلی:** رهبر حزب وحدت و یکی از دو معاون رئیس جمهور کرزی.

گلبدین حکمتیار: رهبر حزب اسلامی که شنیعترین جنایات این دوره را مرتکب شد، فعلاً متواری بوده و تصور می شود که به هماهنگی عملیات نیروهای شورشی علیه نیروهای نظامی ایالات متحده و دولت افغانستان در خاک آن کشور می پردازد.

سازمان نظارت بر حقوق بشر گفت که عده زیادی از فرماندهان جمعیت اسلامی و شورای نظار که متهم به ارتکاب جنایات در اوایل سال های 1990 اند، نامزد پارلمان اند و یاهم جز نیروهای ارتش(اردو) و پولیس. عده زیادی از اعضای اتحاد اسلامی سیاف نیز دارای مقامات مهم امنیتی و قضایی اند.

علاوه بر تأسیس یک محکمه اختصاصی، گزارش پیشنهاد می نماید که رئیس جمهور یک هیئت کارشناس را تعیین نماید تا به طرح و تطبیق سایر برنامه ها که محکمه اختصاصی نمی تواند به آن رسیدگی کند بپردازد. مانند محاکمات جنایات که خارج از حیطه صلاحیت محکمه اختصاصی قرار میگیرد، ثبت و بایگانی(حفظ) جنایات گذشته، ارائه پیشنهادات کارآ برای تأسیس ساختارها جهت اعاده حقوق و باز پرداخت غرامات، و آغاز ابتکارات آموزشی مانند تدوین کتب درسی برای مکاتب که حاوی شرح معقول حوادث تاریخی باشد.

آدمس گفت: "اگر افغانستان روند(جریان) رسیدگی به گذشته اش را آغاز ننماید، گذشته آن دوباره تکرار خواهد شد."

استقلال – خپلواکی : لیست فوق با درد و دریغ فراوان، سر دراز دارد. سازمان نظارت بر حقوق بشر "و دیگر سازمانها، ادارات و مقامات به اصطلاح "حقوق بشری"، همه و همه در یخ می نویسند و در آفتاب میگذارند و هیچ گونه قدرت و صلاحیت اجرائی یا ندارند و یا هم اگر دارند، هرگز جدی گرفته نمی شوند.

"اگر در جایی انسان های کوچک سایه های بزرگی داشتند، یعنی خورشید آن جا در حال غروب است." کنفسیوس